

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Черкасова С.О., к.е.н., доцент,
Стеценко І.О.

Одеський національний політехнічний університет

У процесі формування ринкових відносин в Україні виникло багато проблем, які, не дивлячись на позитивну тенденцію в розвитку економіки, ще не можна вважати вирішеними. Однією з таких проблем є розвиток галузей, які утворюють дохідну частину бюджету, у тому числі виноробства. Розглядаючи проблематику особливостей обліку і аналізу готової продукції на підприємствах виноробної галузі, слід зазначити, що сучасні ринкові відносини висувають нові завдання щодо вирішення проблем обліку та аналізу операцій із продажу товарів, тоді як існуючі дослідження базуються на класичному підході, що деякі аспекти обліку і аналізу операцій із продажу товарів у системі управління підприємства потребують більш глибокого дослідження.

Проблематику особливостей обліку і аналізу готової продукції на підприємствах розглянуто у наукових працях таких вітчизняних науковців як Б.І. Валуєва, С.Ф. Голова, Ф.Ф. Бутинця, Л.К. Сук, В.Я. Савченка, В.В. Сопка, Т.В. Дідоренка, Я.В. Сливки та багатьох інших. За останні роки спеціальна література з обліку поповнилася низкою праць цих відомих учених. Зокрема, наукові дослідження Т.В. Дідоренка, в процесі наукових пошуків за напрямком заданої теми, визначає економічну сутність витрат виробництва на засадах предметного позиціонування їх як об'єкта бухгалтерського обліку та з використанням за основу змістовну характеристику виробництва як суспільного явища, що має двоїстий характер [9]. Проте питання обліку та аудиту виробництва на підприємствах виноробства залишаються актуальними.

Слід зазначити, що особливість виноробної галузі полягає в тому, що в неї порівняно довгий цикл виробництва (обробка виноматеріалів та їх підготовка до виробництва, технологічний процес витримки вина). Тривалий витратний цикл збільшує потребу підприємств у фінансуванні виробничого процесу, оскільки тривале зберігання запасів матеріалів, обслуговування незавершеного виробництва вимагають значних витрат [1].

Економічний аналіз готової продукції та виручки, одержаної від її реалізації, являє собою об'єктивно необхідний вид управлінського аналізу. Основну інформаційну базу аналізу обліку готової продукції включає в себе наступні види бухгалтерської (фінансової) та статистичної звітності як:

- а) Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма фінансової звітності № 1);
- б) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма фінансової звітності № 2) [2];
- в) Терміновий звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами (форма статистичної звітності № 1-П місячна);
- г) Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції (форма статистичної звітності 1П-НПП (річна)).

Основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 «Запаси» [3] та 16 «Витрати» [4].

В бухгалтерському обліку готова продукція оцінюється у відповідності до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю, яка визначається згідно з П(С)БО 16 «Витрати» [4].

П(С)БО 16 «Витрати» визначає два поняття собівартості готової продукції: собівартість реалізованої продукції та виробнича собівартість продукції [4].

Оцінка готової продукції при її продажі залежить від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті. При цьому можуть застосовуватися методи, передбачені П(С)БО 9 «Запаси» [3].

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою – первісна вартісна (за дебетом рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції») та оцінка, що визначається за домовленістю сторін (за кредитом рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції») [5].

При організації обліку продукції основним моментом є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою продукцію групують за формою, ступенем готовності та технологічною складністю [6].

Слід зазначити, що сучасні ринкові відносини висувають нові завдання щодо вирішення проблем обліку та аналізу операцій із продажу товарів, тоді як існуючі дослідження базуються на класичному підході, що деякі аспекти обліку операцій із продажу товарів у системі управління підприємства потребують більш глибокого дослідження. Так, невирішеними залишаються проблеми належного аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень із метою підвищення їх обґрунтованості та ефективності.

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу призначено рахунок 70 «Доходи від реалізації». Даний рахунок є пасивним, тому по кредиту рахунку відображається збільшення доходу, по дебету – належна сума непрямих податків; суми, які одержує підприємство на користь комітента, та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати» [7].

Рахунок 90 «Собівартість реалізації» планом рахунків призначено для узагальнення інформації про собівартість реалізованої продукції. По дебету даного рахунку відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, по кредиту – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати» [7].

Витрати, пов'язані з реалізацією продукції не включаються до складу виробничої собівартості і відокремлюються на рахунок 93 «Витрати на збут». За дебетом рахунку 93 відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати» [6].

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається у разі наявності таких умов:

а) покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);

б) підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);

в) сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;

г) є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [8].

Таким чином, однією з головних проблем обліку реалізованої продукції є те, що нарахування доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт послуг відбувається у разі наявності вище перелічених умов, при цьому виникає дебіторська заборгованість. Це є проблемою, оскільки по-перше, наявність дебіторської заборгованості є економічно невигідною для підприємства, через неможливість використання даних коштів для виготовлення і реалізації нової продукції. Суть полягає в тому що нарахований дохід може бути списаний на фінансові результати, і співставлятися з витратами понесеними для отримання цього доходу, тобто для визначення прибутку чи збитку, але реально цього

доходу немає. По-друге дебіторська заборгованість може бути сумнівною, тобто не буде впевненості про повернення частини або повної суми цієї заборгованості.

Для вирішення цієї проблеми слід використовувати у розрахунках із покупцями таких форм безготівкових розрахунків, які б гарантували своєчасне надходження грошових коштів за продану покупцям продукцію. Найзручнішими, як вважають вчені є використання попередньої оплати за продукцію, а також акредитивної форми розрахунків.

При аналізі структури продукції необхідно забезпечити угруповання виробів за галузевим сегментах, на відповідну і не відповідну профілю даного підприємства, на основну продукцію і продукцію культурно-побутового призначення та господарського вжитку, порівнянню і незрівняну (нову) продукцію і ін. Зрушення в структурі продукції впливають на динаміку узагальнюючих показників господарської діяльності: випуску і реалізації продукції, продуктивності праці, собівартості і прибутку.

Відповідно, слід зазначити, що в аналітичному обліку можливе відображення готової продукції за обліковими цінами, а надходження та відпуск готової продукції в синтетичному обліку – за фактичною виробничою собівартістю. При цьому облікові записи в системі рахунків можуть бути різними. Деталізацію рахунків варто здійснювати, максимально відображаючи інформаційну систему управління реалізації продукції. Оскільки метою ведення бухгалтерського обліку операцій з продажу продукції є надання користувачам інформації про результати діяльності підприємства для прийняття рішень, деталізацію рахунків варто здійснювати, максимально відображаючи інформаційну систему управління продажами.

Таким чином, підводячи підсумки, слід зазначити, що в сучасних умовах господарювання обліково-аналітичне забезпечення процесу управління станом і рухом готової продукції та результативності її реалізації набуває особливої актуальності. При цьому однією з основних складових ефективної організації обліку й аналізу готової продукції та її реалізації стає достатній рівень використання облікової інформації з метою оцінювання якісних і кількісних характеристик готової продукції підприємств виноробної галузі з урахуванням специфіки їх діяльності. Вирішення визначених проблем дозволить системі управління виноробних підприємств ефективно здійснювати бухгалтерський облік та аналіз готової продукції, підвищувати ефективність її виробництва, забезпечувати достатній рівень конкурентоспроможності, підвищуючи загальний економічний потенціал подальшого розвитку.

Література:

1. Гаркуша О.Ю. Особливості управління розвитком підприємств виноробної галузі на основі процесного підходу / О.Ю. Гаркуша // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – № 2 (210). – С. 31-43
2. Звітність підприємств: [навч. посібн. для студентів вищих навч. закл.] / С.В. Філіппова, Є.І. Масленніков, О.В. Побережець, С.О. Черкасова. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 188 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (зі змінами та доповненнями). – [затв. наказом М-ва фінансів України від 20.10.1999р. № 246]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneregulations/79499>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» – Положення, Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

5. Петришина Н.С. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації / Н.С. Петришина, Р.В. Перун // Наука й економіка.– 2014. – Вип. 1.– С. 49-52.
6. Акційна ціна: проблеми відображення в бухгалтерському обліку / Сливка Я.В. // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2010. – №3 (53). – Ч.1. – С. 174-179.
7. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів від 29.11.1999 р. № 290 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] // Газета «Інтерактивна бухгалтерія». – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneregulations/6598>.
9. Дідоренко Т.В. Вектор розвитку активно-адаптивної системи бухгалтерського обліку в агропромисловому комплексі / Т.В. Дідоренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Випуск 10, Частина 2. – С. 174-177.